

Uchwała z dnia 7 czerwca 1994 r. I PZP 25/94

Przewodnicząc SSN: Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Jadwiga Skibińska-Adamowicz,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Stefana Trautsołta, w sprawie z powództwa Lidii F. przeciwko Państwowemu Domowi Dziecka w P. o ustalenie, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 7 czerwca 1994 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie postanowieniem z dnia 18 marca 1994 r., [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.,

"Czy określone w art. 10 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 26.01.1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 z 1982 r. z późn. zm.) kwalifikacje niezbędne do uzyskania mianowania z mocy prawa (pkt 7 art. 10 ust. 2) przez nauczyciela zatrudnionego nieprzerwanie przez okres 3 lat w szkole, muszą istnieć przez cały trzyletni okres jego pracy, czy wystarczy, że istnieją one w chwili upływu trzyletniego okresu zatrudnienia ?"

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Warunek posiadania odpowiednich kwalifikacji, którego spełnienie jest niezbędne do uzyskania przez nauczyciela mianowania z mocy prawa, musi być spełniony w momencie upływu trzyletniego okresu zatrudnienia (art. 10 ust. 2 pkt 7 zd. 2 w zw. z pkt 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela - Dz. U. Nr. 3, poz. 19 ze zm.).

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie przedstawił rozpatrywane zagadnienie prawne w następującym stanie faktycznym: powódka Lidia F. została w dniu 31 sierpnia 1985 r. zatrudniona w Państwowym Domu Dziecka w P. na stanowisku wychowawcy na podstawie umowy na czas określony do dnia 31 sierpnia 1986 r. Następnie co roku z powódką zawierane były kolejne umowy o pracę na czas określony, ostatnia 31 sierpnia 1993 r. do dnia 31 sierpnia 1994 r. W chwili zatrudnienia w 1985 r. powódka była absolwentką liceum ogólnokształcącego i nie posiadała kwalifikacji do pracy w charakterze wychowawcy,

określonych w rozporządzeniu Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 24 sierpnia 1982 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wykształcenia (Dz. U. Nr 29, poz. 206). W 1987 r. powódka ukończyła studium pedagogiczne, uzyskała w ten sposób kwalifikacje pedagogiczne i powinna uzyskać mianowanie z mocy prawa, którego jednak nie otrzymała.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Puławach wyrokiem z dnia 27 października 1993 r., [...], oddalił powództwo o potwierdzenie, że strony łączy stosunek pracy z mianowania, uznając, że roszczenie powódki uległo przedawnieniu, a nadto że powódka w świetle aktualnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz. U. Nr 98, poz. 433) nie posiada kwalifikacji do zajmowania stanowiska wychowawcy w Domu Dziecka.

Sąd Wojewódzki przedstawiając zagadnienie prawne wyraził pogląd, że przepis art. 10 ust. 2 pkt 7 zd. 2 Karty Nauczyciela może być różnie interpretowany. Można bowiem twierdzić, że dla uzyskania mianowania z mocy prawa wymagane kwalifikacje nauczyciel musi posiadać przez cały trzyletni okres zatrudnienia w szkole lub, że kwalifikacje te musi mieć jedynie w momencie upływu tego okresu.

Prokurator na rozprawie przed Sądem Najwyższym wnosił o podjęcie uchwały, że warunek posiadania odpowiednich kwalifikacji dla uzyskania przez nauczyciela mianowania z mocy prawa, powinien być spełniony w dniu upływu trzyletniego okresu zatrudnienia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 24 sierpnia 1982 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wykształcenia (Dz. U. Nr 29, poz. 206), obowiązującego w momencie podjęcia przez powódkę pracy, kwalifikacje do prowadzenia zajęć wychowawczych w domach dziecka posiadała osoba, która miała kwalifikacje do nauczania w szkołach podstawowych lub średnich i ukończyła studium pedagogiczne z zakresu opieki nad dzieckiem. Zgodnie więc z § 3 tego rozporządzenia kwalifikacje te miała osoba, która ukończyła studia wyższe z przygotowaniem pedagogicznym albo studia wyższe bez tego przygotowania i studium pedagogiczne, a w terminie do dnia 31 sierpnia 1990 r. uzyskać można było je również przez uzyskanie świadectwa dojrzałości i ukończenie studium pedagogicznego. Wymogów tych powódka nie spełniała w chwili podjęcia zatrudnienia i uzyskała potrzebne kwalifikacje w momen-

cie ukończenia studium pedagogicznego czyli w 1987 r. Mimo zmian w przepisach dotyczących wymogów kwalifikacyjnych powódka spełniała by te wymogi, gdyby w trakcie obowiązywania tego rozporządzenia uzyskała mianowanie. Taka regulacja została bowiem wprowadzona w przepisach § 20 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 maja 1989 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wykształcenia (Dz. U. Nr 34, poz. 189) i § 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudniać nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia (Dz. U. Nr 98, poz. 433). Zgodnie z tymi przepisami nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie tych rozporządzeń, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów oraz uzyskali mianowanie, posiadają bowiem dalej kwalifikacje w rozumieniu przepisów tych rozporządzeń.

Powódka nie została mianowana z mocy aktu mianowania dlatego należy rozważyć czy w okresie obowiązywania cyt. rozporządzenia z dnia 24 sierpnia 1982 r. uzyskała mianowanie z mocy prawa. Mogła je natomiast uzyskać tylko wówczas, gdyby przyjął, że warunek posiadania odpowiednich kwalifikacji, wymagany dla uzyskania takiego mianowania należy spełniać jedynie w dacie upływu trzyletniego okresu zatrudnienia, a nie jest potrzebne spełnianie tego warunku przez cały ten okres. Trzyletni okres zatrudnienia powódki upływał bowiem w 1988 r. i wówczas powódka posiadała wymagane kwalifikacje. Natomiast trzy lata od uzyskania przez powódkę kwalifikacji upływały w 1990 r. i wówczas już powódka nie spełniała ogólnych wymogów kwalifikacyjnych, a można by uznać, że je spełnia tylko pod warunkiem wcześniejszego uzyskania mianowania.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.) stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się na podstawie mianowania lub umowy o pracę. Przez mianowanie stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się, jeżeli: 1) posiada on obywatelstwo polskie, 2) pełną zdolność do czynności prawnych, 3) korzysta z praw publicznych, 4) nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne lub o ubezwłasnowolnienie, 5) posiada wymagane kwalifikacje do zajmowania danego stanowiska, 6) może być zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony i 7) bezpośrednio przed mianowaniem wykonywał nieprzerwanie, przez co najmniej dwa lata, w pełnym wymiarze zajęć, pracę pedagogiczną w szkole lub pracę dydaktyczną na stanowisku nauczyciela akademickiego, która została pozytywnie oceniona lub 8) ponownie podejmuje pracę w zawodzie nauczycielskim, jeżeli poprzednio był nauczycielem mianowanym, a przerwa nie przekraczała 5 lat, a w wypadku dłuższej przerwy - jeżeli wykonywał w

tym okresie pracę nauczyciela.

Według art. 10 ust. 2 pkt 7 zd. drugie Karty Nauczyciela jeżeli w okresie trzech lat nieprzerwanej pracy w szkole licząc od dnia zatrudnienia nie dopełniono obowiązku oceny pracy nauczyciela, a spełnia on pozostałe warunki do mianowania, uzyskuje mianowanie z mocy prawa, przy czym datą nawiązania stosunku pracy z mianowania w tym trybie jest data upływu okresu trzyletniego (art. 13 Karty Nauczyciela).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 27 maja 1993 r., I PZP 14/93, OSNCP 1993 z. 11 poz. 189, uzyskanie przez nauczyciela mianowania z mocy prawa oznacza, iż jego stosunek pracy - po spełnieniu warunków przewidzianych w art. 10 ust. 2 pkt 7 zd. 2 Karty Nauczyciela przekształca się w stosunek pracy z mianowania i szkoła ma obowiązek wydania nauczycielowi pisemnego potwierdzenia, że uzyskał on takie mianowanie. Zawarcie z nauczycielem umowy o pracę, bez względu na jej rodzaj, mimo iż uzyskał on mianowanie z mocy prawa, oznacza nawiązanie z nim stosunku pracy z mianowania, chyba że zachodzą okoliczności, w których przewidziane jest zawieranie z nauczycielem umowy o pracę. W sytuacji opisanej w art. 10 ust. 2 pkt 7 zd. 2 Karty Nauczyciela skutek prawny polegający na przekształceniu się stosunku pracy nawiązanego na podstawie umowy o pracę w stosunek pracy z mianowania następuje automatycznie, niezależnie od tego, czy nauczycielowi wręczony zostanie akt mianowania. Z woli ustawodawcy sam upływ terminu trzech lat rodzi skutek materialnoprawny. Pisemne potwierdzenie tego faktu ma znaczenie tylko deklaratoryjne, przy czym wydanie określonego pisma jest celowe, gdyż umożliwia uniknięcie wątpliwości, z jakim dniem nauczyciel stał się mianowanym z mocy prawa. Odpowiednie zastosowanie w takim przypadku ma art. 29 § 3 k.p. W razie sporu nauczyciel może domagać się przed sądem pracy zobowiązania dyrektora szkoły do potwierdzenia, że ze względu na spełnienie wymagań przewidzianych w art. 10 ust. 2 pkt 7 zd. 2 Karty Nauczyciela, od określonej daty jest on nauczycielem mianowanym w wyniku mianowania uzyskanego z mocy prawa. Swoistość uzyskania mianowania z mocy prawa polega na przekształceniu dotychczasowego stosunku pracy nawiązanego na podstawie umowy o pracę w stosunek z mianowania, a więc w stosunek pracy, do którego mają zastosowanie przepisy regulujące stosunki z nominacji. Poglądy te należy w pełni podzielić.

W szczególności należy podkreślić, że momentem z którym związane jest uzyskanie mianowania z mocy prawa jest moment upływu okresu trzech lat zatrudnienia. Ta chwila decyduje o uzyskaniu nowego statusu prawnego i w tym momencie należy oceniać spełnianie wymogów do uzyskania mianowania. Brzmienie analizowanego przepisu nie pozwala na wprowadzenie dodatkowego warunku uz-

yskania mianowania z mocy prawa w postaci spełniania pozostałych wymogów jego uzyskania przez cały okres trzyletniego zatrudnienia. Tak samo jak przy mianowaniu w drodze aktu mianowania decydujące jest spełnianie wymogów pozwalających na mianowanie, w szczególności wymogu posiadania odpowiednich kwalifikacji, w momencie upływu dwóch lat zatrudnienia, tak przy mianowaniu z mocy prawa, niezbędne jest posiadanie odpowiednich kwalifikacji w dniu upływu okresu trzech lat zatrudnienia. Jeżeli więc spełnione są przesłanki uzyskania mianowania z mocy prawa wymienione w art. 10 ust. 2 pkt 7 zd. drugie Karty Nauczyciela i w momencie upływu trzech lat zatrudnienia nauczyciel spełnia pozostałe warunki, a zwłaszcza posiada w tym momencie odpowiednie kwalifikacje, to uzyskuje mianowanie z mocy prawa, choćby wymaganych kwalifikacji nie miał przez cały ten okres. Podkreślenia też wymaga, że potwierdzenia statusu prawnego nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania może on żądać przez cały okres zatrudnienia, niezależnie od tego kiedy wystąpi z takim roszczeniem. Nie można przyjąć, aby takie roszczenie przedawniało się z upływem trzech lat od uzyskania mianowania, gdyż stosunek pracy ma charakter trwały i w każdej chwili jego treść powinna zostać przez pracodawcę potwierdzona.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę jak w sentencji.

=====